ANDST AVISEN

Mandag d. 23. januar 2023 | 20. årg. | 821 | Uge 4

Herskab og tjenestefolk

Af Hans Winther.

Historiske TV-serier som ”Matador”, ”Downton Abbey” og den seneste julekalender ”Julehjertets Hemmelighed” sætter alle fokus på bl.a. forholdet mellem herskabet og dets tjenestefolk.

En ”Skudsmaalsbog” fra 1886 fundet her i sognet sætter ovennævnte lidt i perspektiv med hensyn til tyendes (tjenestefolks) ret og pligt i forbindelse med et ansættelsesforhold hos en husbond (f.eks. en gårdejer).

Skudsmålsbogen har tilhørt en Tove Berthelsen, der blev født den 27. november 1865 i Hedegaard (nord for Ribe) og døbt i Hjortlund kirke (8 km nord for Ribe) den 14. december 1865. Hun blev konfirmeret i Kalvslund kirke (nordøst for Ribe) den 4. april 1880.

Hvordan bogen er endt i Andst, ved jeg ikke. Hun må på et tidspunkt have haft en eller anden tilknytning til Andst sogn eller by, men det fremgår desværre ikke af skudsmålsbogen.

Skudsmålsbogen for tyende eksisterede fra 1833 og frem til 1921, hvor ordningen blev afskaffet. Samtidig blev husbondens revselsesret over for tyendet ophævet, så man ikke mere måtte lægge hånd på tyendet for at straffe vedkommende for en forseelse eller almindelig uduelighed.

Tyende skulle fremvise bogen ved pladsskifte, og den indeholdt oplysninger om fødsel, forældre, dåb, skolegang, konfirmation og evt. udtalelser fra arbejdsgivere og lønforhold.

I 1867 blev det forbudt at skrive om personens opførsel og evner (det, der blev kaldt skudsmål). Bogen fastholdt imidlertid sit navn frem til 1921, men der blev nu kun noteret tjenestetid og tjenestested.

Flyttede tyendet fra et sogn til et andet, skulle skudsmålsbogen forelægges for præsten i begge sogne, der så foretog en påtegning om flytningen.

Samtidig blev det ført ind i kirkebogen under sognets til- og afgangslister (må vist betegnes som datidens bureaukrati!).

→

En ny avis med….

- **Klip fra gammel skudsmålsbog**
- **Invitation til kyndelmissegudstjeneste**
- **Glimt fra spejdernes nytårsparade**
- **Fodboldglimt**
- **Nyt om brug/misbrug af engangsemballage**
- **Glimt fra badmintonkampe**
- **12. verdensmål, eventyret om risguden og pengeguden**

God læsning.

KYNDELMISSE-gudstjeneste

ons. 1. februar kl. 17.00

i kirken, hvor spejdere og konfirmander er med ved en kort gudstjeneste.

Bagefter går vi fakkeltog til anlægget, hvor vi nyder en kop varm kakao ved bålet.

Du er velkommen

Efter 1873 blev det sognefogeden eller byfogeden, der noterede flytningen i sognets tyendeprotokol.

Hvis tyendet mistede skudsmålsbogen, kunne det udløse en bøde på op til 10 kroner. Er det sket forsætligt, fastsættes bøden til mellem 10 og 40 kroner. Ved bortkomst skal en ny bog anskaffes (pris 20 øre indbunden) ved henvendelse til politiøvrigheden og forevises sognepræsten inden fire dage, under bødeforlæg på indtil 20 kroner.

Derudover anføres der i lovens § 9, at den, der udriver blade af sin skudsmålsbog eller forsætligt gør noget i samme ulæseligt, bør bøde fra 10 til 20 kroner, eller straffes med simpelt fængsel i indtil 8 dage eller fængsel på vand og brød i indtil 3 dage (hvilken slags brød fremgår dog ikke af loven).

Husbonden var forpligtet til under ansættelsesforholdet at opbevare skudsmålsbogen, hvilket gjorde det umuligt for den ansatte at forlade pladsen i utide.

I Tove Berthelsens skudsmålsbog er der kun få korte påtegninger plus denne fra en husbond dateret den 18.2. 1887:

Tove Berthelsen har efter at være lejet i et Aar, fra 1886 til 87 på Grund af Sygdom maattet forlade sin Plads ¼ Aar før Tidens Udløb. Jeg vil meddele Hende det bedste Vidnesbyrd, for Troskab, Villighed og i alle Henseender til min fulde Tilfredshed.

Et flot skudsmål på en lidt trist baggrund. Herefter opholder hun sig en del tid i hjemmet i Hjortlund. De sidste to påtegninger er**:**

"Meldt Afgang til Hjortlund den 3. December 1905". og **"Meldt Tilgang til Hjortlund Sogn den 20. December 1905"**

Herefter er bogens sider blanke, og det er denne artikels forfatter også med hensyn til Tove Berthelsens arbejdsliv og videre skæbne her i livet.

Måske andre kan bidrage til en opklaring og med en eventuel fortsættelse af historien.

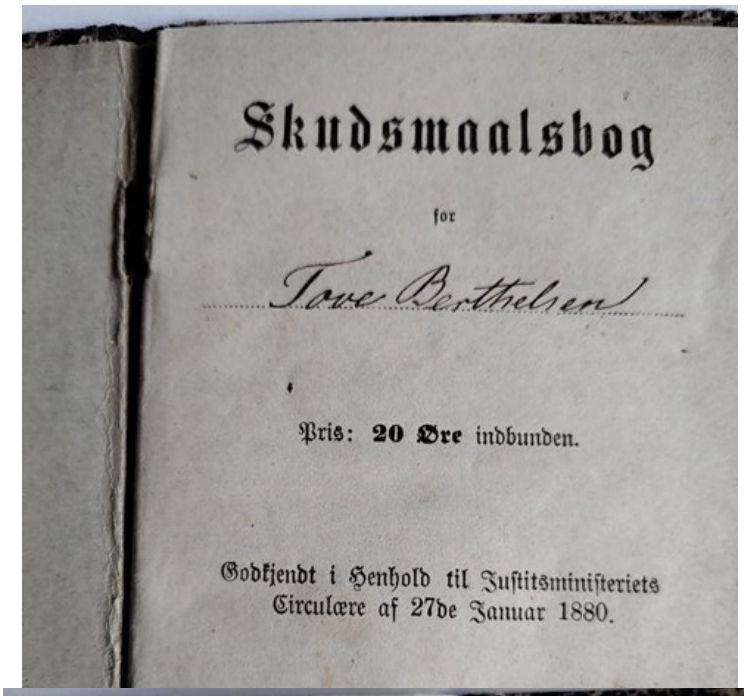

Skudsmaalsbog

for

Tove Berthelsen

Pris: 20 Øre indbunden.

Godkjendt i Henhold til Justitsministeriets Circulære af 27de Januar 1880.

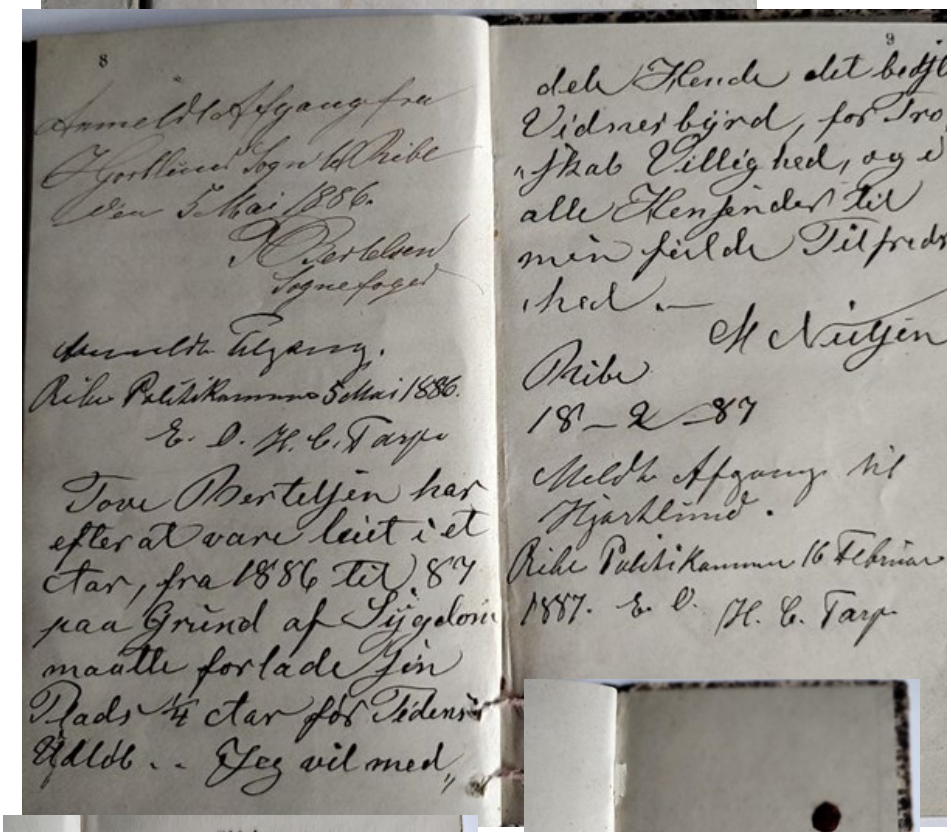

8

Meldt Afgang fra Hjortlund Sogn til Ribe den 5 Mai 1886.
H. Berthelsen
Sognefoged

Meldt Tilgang.
Ribe Politikammer 5 Mai 1886.
E. D. H. C. Tarp

Tove Bertelsen har efter at vare leiet i et Aar, fra 1886 til 87 paa Grund af Sygdom maatte forlade sin Plads ¼ Aar før Tidens Udløb. Jeg vil med

9

den Hende det bedste Vidnesbyrd, for Troskab Villighed, og i alle Henseender til min fulde Tilfredshed.
H. Nielsen

Ribe
18-2-87

Meldt Afgang til Hjortlund.
Ribe Politikammer 16 Februar 1887. E. D. H. C. Tarp

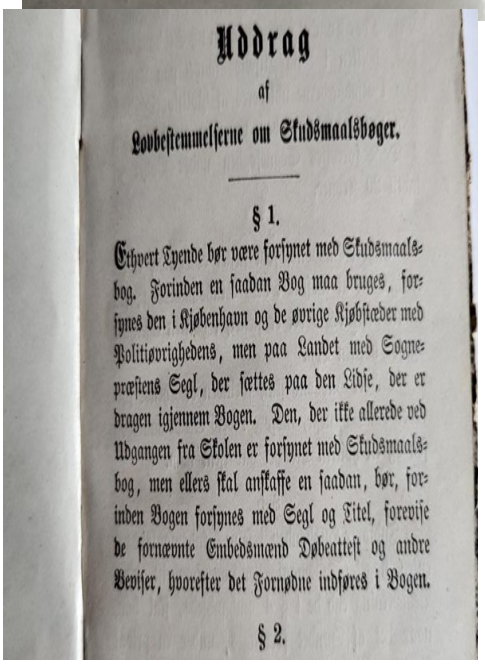

Uddrag
af
Lovbestemmelserne om Skudsmaalsbøger.

§ 1.

Ethvert Tyende bør være forsynet med Skudsmaalsbog. Forinden en saadan Bog maa bruges, forsynes den i Kjøbenhavn og de øvrige Kjøbstæder med Politiøvrighedens, men paa Landet med Sognepræstens Segl, der sættes paa den Lidse, der er dragen igjennem Bogen. Den, der ikke allerede ved Udgangen fra Skolen er forsynet med Skudsmaalsbog, men ellers skal anskaffe en saadan, bør, forinden Bogen forsynes med Segl og Titel, forevise de fornævnte Embedsmænd Døbeattest og andre Beviser, hvorefter det Fornødne indføres i Bogen.

§ 2.

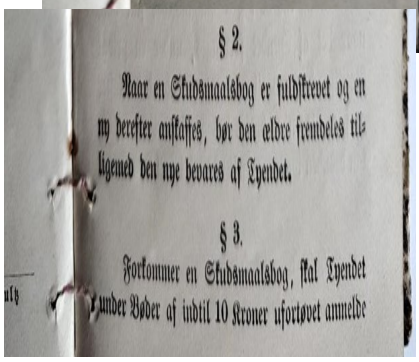

§ 2.

Naar en Skudsmaalsbog er fuldskrevet og en ny herefter anskaffes, bør den ældre fremdeles tilligemed den nye bevares af Tyendet.

§ 3.

Forkommer en Skudsmaalsbog, skal Tyendet under Bøder af indtil 10 Kroner ufortøvet anmelde

Nytårsparade

Spejderne kom flyvende ind i det nye år.

Af Bente Ehmsen.

Søndag d. 15. januar mødtes godt 20 spejdere og deres ledere til årets første arrangement, nemlig nytårsparade. En begivenhed - vi havde set frem til efter aflysninger de sidste to år.
I den megen vind gik vi igennem byen mod kirken med fanen blafrende i spidsen for at deltage i gudstjenesten.

Derefter var der flødebolleløb ved Spiren. Der blev balanceret med flødeboller, ledt efter flødeboller, kastet med flødeboller, samlet flødebollepuslespil og selvfølgelig spist en masse flødeboller.
Selvom der blev spist mange flødeboller, var der stadig plads til franske hotdogs og kakao efter løbet.
Præmien til det vindende hold ”Anton og pigerne” var selvfølgelig endnu flere flødeboller.
Vi havde en hyggeligt, sjov og blæsende dag sammen.

Imponerende sejrsvilje.

Af Kurt B. Frederiksen.

U 14 drengene fra AUI tog hul på det nye år med en hjemmekamp på kunstgræsbanen i Vejen mod Kolding Boldklub i vinterturneringen, og hatten af for de grønblusede spillere.

Gæsterne var hurtigere på bolden end hjemmeholdet, som til gengæld udviste en imponerende sejrsvilje.

Der blev kæmpet om hver en bold, og det var en fornøjelse at se forsvaret, som med en velspillende Mathias i spidsen, gang på gang kom i vejen for et KB-angreb, så Daniel havde faktisk en rolig dag i målet.

Omvendt var der fare på færde, når AUI satte et modangreb ind, og allerede efter godt 10 minutters spil strøg Gregers afsted på venstrekanten og scorede til 1-0.

I anden halvleg kom Andstdrengene mere med i spillet, og godt anført af en velspillende Mikkel Ø på midtbanen var 2. halvleg betydeligt mere jævnbyrdigt end de første 35 minutter.

Midt i halvlegen fik Gregers pøny en kontrachance, og eneste mulighed for at stoppe ham var et benspænd. Straffespark, som Luca S. M. sikkert omsatte i mål til slutresultatet 2-0.

Ros til begge hold for en fair og god kamp, som begge hold havde ære af. Og der var da også stor tilfredshed hos trænerne for de to hold.

Og tak til kampfordelerne, som lige præcis havde fået lagt kampen til en lørdag formiddag, hvor det hverken stormede eller regnede, men hvor solen også tittede frem en gang imellem.

Nu er det slut med engangsemballage i Frankrig - bør Danmark følge trop?

Af Verdens Bedste Nyheder.

Frankrig har nu indført forbud mod brug af engangsservice, når kunder spiser indenfor på restauranter såsom McDonald's og Burger King. Det kan vi lære af i Danmark, hvor vi glemmer, at vi ikke kan sortere os til mindre affald, mener ekspert.

Bæredygtighed! Grøn omstilling"

Det er nok ikke de første ord, som du veltilfreds grynter, lige efter du har gnasket dig igennem en burgermenu fra en fastfoodkæde som McDonald's.

Typisk vil du efter endt spisning stirre på en plastikbakke, hvorpå et lille bjerg af burgerskrald tårner sig op, et bjerg, som du efterfølgende skovler ned i skraldespandens gabende intethed. For derefter at placere bakken ovenpå skraldespanden, så den kan blive klar til en ny kunde, der opfører endnu et skraldebjerg.

Men nu skal det være slut i Frankrig.

Pr. 1. januar i år har landet indført forbud mod brug af engangsservice på restauranter: Engangsbestik, -tallerkener og -kopper er ikke længere tilladt, når man spiser *indenfor* hos fastfoodkæder såsom McDonald's, Burger King, Starbucks og Subway (engangsemballage er stadig tilladt, hvis man bestiller takeaway).

BADMINTON

Af Susanne Pedersen.

Sejt klaret af alle vores U11 og U15 holdspillere denne søndag.

Masser af gode kampe.

I er fantastiske uanset resultatet.

U11
2 tabt 0-6 og 3-4 i Golden set.

U15
1 vundet 4-2 og 1 tabt 1-5.

Få benene opad, når I kommer hjem. Vi ses allerede til træning i morgen, mandag.

VERDENSMÅL 12:

Ansvarligt forbrug og produktion.

Eventyret

RISGUDEN OG PENGEGUDEN, Karén-folket (Thailand).

Ris er meget vigtigt.

Vores forfædre sagde, at hvis vi har nok ris at spise, vil alt andet følge af sig selv. Og de fortalte os:

Engang sagde Pengeguden til Risguden, at selv hvis der ikke var noget ris, kunne han sagtens fortsætte med at leve godt.

”Det er ikke tilfældet.” sagde Risguden til Pengeguden, ”Hvis du ikke har mig, kan du ikke leve.”

Pengeguden holdt imidlertid fast ved sit. På grund af deres uenighed skyndte Risguden sig væk fra Pengeguden og gemte sig i en hule, som ingen kunne komme ind i. Hulens indgang åbnede og lukkede sig nemlig hele tiden.

Den næste morgen græd Pengegudens børn og børnebørn, fordi de ville have ris at spise. Pengeguden forsøgte at berolige sine børn og børnebørn ved at give dem penge, men hvor meget han end gav dem, holdt de ikke op med at græde.

Ved et tilfælde opdagede Pengeguden en lille mængde ris, der sad fast i bunden af en gryde, så han gav det til sine børn og børnebørn. Da de havde spist risen, holdt børnene og børnebørnene op med at græde.

Pengeguden forstod således, at det eneste, der kunne få hans børn og børnebørn til at holde op med at græde, var ris, så

han bad sine tjenere finde ud af, hvor Risguden var løbet hen.

Tjenerne spurgte rundt omkring og fandt til sidst ud af, at Risguden havde gemt sig i en hule, der var meget vanskelig at komme ind i. Den, som ville ind i hulen, skulle nemlig være meget hurtig, fordi hulens indgang hele tiden åbnede og lukkede sig.

Pengeguden kaldte en spurv til sig og bad den om at få Risguden ud af hulen.

Spurven fløj ind i hulen, hvor den hurtigt fangede Risguden og fløj ud igen.

Da Risguden vendte tilbage, havde Pengegudens børn og børnebørn igen ris at spise, og livet for dem vendte til den sædvanlige dagligdag.

Vi tror, at ris er det, der giver os det virkelige liv, og vi tror også, at dét at have nok til at leve af og tilstrækkeligt med ris at spise, er grundpillen i vores liv. Vi dyrker vores marker, planter vores ris og andre afgrøder, og vi ved, at vi ikke er rige på ejendom og penge, men vi ved også, at vi ikke behøver at være rige og velhavende, bare vi har ris nok at spise gennem hele året. Derfor vælger vi at fortsætte vores liv på den måde.

Næstsidste side

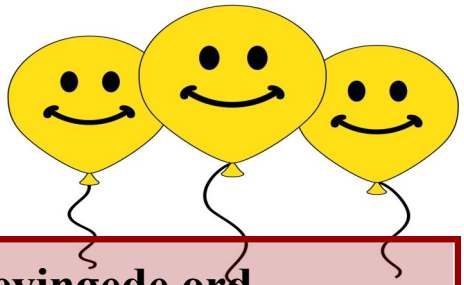

Danmarks næststørste by		Dyr / Nord-polen		Radius	Myrebo		Legetøj
Møde-plan	To ens / Advokat			Kammerat			
"Night"						Uran / Tysk valuta	
			Haster / Retning				
Forære / Undvære					Måler / Sahara		
				1 krone =100 / Efter J			
		Skram-mel / Vitamin					
Forloren hare				Før L / Helium		Før P / Høst-redskab	
Før F / Beting-elserne		Østrig	"Hjælp" på engelsk / Volt				

	6		4	1				
5	8				3	4		
						5	6	1
	9							
8		2	3					
3		7		8	4		9	6
1				7	2			4
		8			9			
	4		8			2	5	

Bevingede ord

RAMASKRIG

En ophidset ytring, især af forargelse.

Rama er en by i Palæstina, som var kendt som stedet for gråd, ve og klage.
I Jeremias' bog står der: *I Rama høres klageråb, bitter gråd; Rakel græder over sine børn.*
Dette ses i Matthæusevangeliet 2,18 som en profeti om barnemordet i Betlehem, hvor kong Herodes lod alle drengebørn under 2 år myrde.
Rama lå mellem byerne Betlehem og Bethel, og Rakel er stammoder til Israels folk.

UHELDIG MOTORSAGKYNDIG.

En ung mand havde fået sig en motorcykel, og nu skulle han op til køreprøve. Han fik besked på at køre 3 gange rundt om Rådhuspladsen, — "men pas godt på", sagde den motorsagkyndige, "for jeg har tænkt mig at træde lige ud på kørebanen foran dig for at kontrollere, hvor hurtigt du reagerer på bremsen." Den unge mand kørte 3 gange rund om pladsen uden at se noget til den motorsagkyndige, og til sidst trillede han tilbage til udgangspunktet for at høre, om han skulle have misforstået situationen.

"Næ, det har du desværre ikke," svarede kørelæreren, "men den motorsagkyndige er på vej til hospitalet. Han trådte ud foran den forkerte motorcykel."

Ulykken er næsten altid et tegn på en falsk fortolkning af livet.

Henry de Montherlant.

Akupunktur | Laserterapi
Massage | Zoneterapi
Zonebiksen
Gaveidé
Glæd en ven eller et familiemedlem med et gavekort til Zonebiksen. Ring og hør nærmere!
FDZ Zoneterapeut
PA Akupunktør
Lis Berg, Ll. Andst,
Tlf.: 7558 8998

Service og Salg
Gulvvaskemaskiner
Polermaskiner
Industri støvsugere m.m.
Bæklund Service Teknik
Rolykkevej 9, Andst, 6600 Vejen
Tlf. 4082 9148 www.baeklund.net

Andstkalenderen
Uge 4

23/1 - 2023 kl. 09.30
Gymnastik på Solhøj

25/1 - 2023 kl. 14.00
Tæppecurling på Solhøj

26/1 - 2023 kl. 14.00
Gule ærter fest

29/1 - 2023 kl. 10.30
Gudstjeneste-S. s. e. htk.

andst.info

Priserne er små & de gode råd "KOSTER GRATIS"
Hæsum Tagdækning
2855 4013
2094 5446
v/Karin & Thomas Klejnstrup-Hæsum, Glibstrupvej 8, 6600 Vejen
Alle former for tagarbejde udføres • Kontakt os for et uforpligtende tilbud

SCHELDE BYG A/S
- TØMRER- OG SNEDKERARBEJDE
- GLAS OG ENERGIRUDER
- OM- OG TILBYGNINGER
- ARKITEKTTEGNEDE HUSE
- TOTALENTREPRISE
- ALGEBEHANDLING

LAURIDS SCHELDE · TLF. 2688 8008
GEJSINGVEJ 60 · 6600 VEJEN
POST@SCHELDEBYG.DK
byg garanti
EN DEL AF DANSK BYGGERI

• GRAFISK DESIGN • TRYKSAGER • SKILTE/BILDEKO
INDBYDELSER • SANGE • BORDKORT • PLAKATER M.M
"INTET ER FOR STORT ELLER FOR SMÅT"
Sus Design
DIN GRAFISKE PARTNER
Tlf. 5050 7483
sv@sus-design.dk
www.sus-design.dk

EL Kjeld
AUT. EL-INST. EHMSEN
Gamstvej 44 • 6600 Vejen
Tlf. 4045 5095
Privat7558 8595

GADEBERG
Begravelsesforretning
Mennesket i centrum
Mette Gadeberg Tlf.: 20 32 11 44
Jesper Lykke Christensen Tlf.: 92 44 07 07
Nørregade 67, Vejen og Vestergade 1, Holsted.
www.gadeberg-bedemand.dk

Indleveringsfrister - avisen@andstavisen.dk
tirsdag kl. 19 eller på papir efter forudgående aftale til én i udvalget - alt tydeligt mærket " Andst Avisen, afsender + evt. annoncestr." Udgiver: Andst Avisen, Oplag 624
Avisudvalg: Viggo K.4041-8206(Ansv. red./skriv/annonc), Rikke Ulbrandt Henriksen, 4082-6088 (formand),), Bente Ehmsen, 4045-5091 (Økonomi), Tage 2323-4817 (Faste annonc.), - www.Andst.info